

I

(Acte legislative)

DIRECTIVE

DIRECTIVA 2014/104/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI

din 26 noiembrie 2014

privind anumite norme care guvernează acțiunile în despăgubire în temeiul dreptului intern în cazul încălcărilor dispozițiilor legislației în materie de concurență a statelor membre și a Uniunii Europene

(Text cu relevanță pentru SEE)

PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolele 103 și 114,

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

după transmiterea proiectului de act legislativ către parlamentele naționale,

având în vedere avizul Comitetului Economic și Social European ⁽¹⁾,

hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară ⁽²⁾,

întrucât:

- (1) Articolele 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) sunt o chestiune de ordine publică și ar trebui aplicate în mod eficace pe întreg cuprinsul Uniunii pentru a asigura că nu este denaturată concurența pe piața internă.
- (2) Asigurarea respectării articolelor 101 și 102 din TFUE la nivel public este realizată de Comisie în exercitarea competențelor prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului ⁽³⁾. Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009, articolele 81 și 82 din Tratatul de instituire a Comunității Europene au devenit articolele 101 și 102 din TFUE și rămân identice pe fond. Asigurarea respectării dispozițiilor respective la nivel public este realizată, de asemenea, de autoritățile naționale în materie de concurență, care pot lua deciziile enumerate la articolul 5 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003. În conformitate cu regulamentul respectiv, statele membre ar trebui să poată desemna autorități administrative și autorități judiciare care să aplice articolele 101 și 102 din TFUE ca autorități publice de asigurare a respectării normelor și să îndeplinească diferitele funcții conferite autorităților în materie de concurență prin regulamentul respectiv.
- (3) Articolele 101 și 102 din TFUE produc efecte directe în raporturile dintre persoane și creează, pentru persoanele în cauză, drepturi și obligații a căror respectare trebuie să fie asigurată de instanțele naționale. Astfel, instanțele naționale joacă un rol la fel de important în aplicarea normelor de concurență (asigurarea respectării normelor la nivel privat). Atunci când soluționează litigii între persoane private, instanțele protejează drepturi materiale izvoare din dreptul Uniunii, de exemplu, prin acordarea de despăgubiri pentru victimele încălcărilor. Pentru eficacitatea deplină a articolelor 101 și 102 din TFUE, în special efectul practic al interdicțiilor prevăzute în acestea, este necesar ca orice persoană — indiferent dacă este o persoană fizică, inclusiv consumatori și întreprinderi, sau o

⁽¹⁾ JO C 67, 6.3.2014, p. 83.

⁽²⁾ Poziția Parlamentului European din 17 aprilie 2014 (nepublicată încă în Jurnalul Oficial) și Decizia Consiliului din 10 noiembrie 2014.

⁽³⁾ Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (JO L 1, 4.1.2003, p. 1).

autoritate publică — să poată introduce o acțiune în despăgubire înaintea instanțelor naționale pentru un prejudiciu care i-a fost cauzat de o încălcare a dispozițiilor respective. Dreptul la despăgubiri prevăzut în dreptul Uniunii se aplică în mod egal încălcărilor articolelor 101 și 102 din TFUE săvârșite de către întreprinderi publice și de către întreprinderi cărora li s-au încredințat drepturi speciale sau exclusive de către statele membre în sensul articolului 106 din TFUE.

- (4) Dreptul la despăgubiri prevăzut în legislația Uniunii pentru prejudicii care rezultă din încălcări ale legislației Uniunii și ale legislației naționale în materie de concurență presupune existența în fiecare stat membru a unor norme de procedură care să asigure exercitarea efectivă a acestui drept. Necesitatea unor măsuri procedurale eficiente derivă, de asemenea, din dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă prevăzut la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul UE) și la articolul 47 primul paragraf din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene. Statele membre ar trebui să asigure o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii.
- (5) Acțiunile în despăgubire constituie doar un element dintr-un sistem eficient de asigurare a respectării normelor la nivel privat în ceea ce privește încălcările legislației în materie de concurență și sunt completate de căi de atac alternative, cum ar fi soluționarea consensuală a litigiilor și deciziile de asigurare a respectării normelor la nivel public care încurajează părțile să acorde despăgubiri.
- (6) În scopul asigurării existenței unor acțiuni eficiente de asigurare a respectării normelor la nivel privat în temeiul dreptului civil și al asigurării respectării normelor la nivel public de către autoritățile în materie de concurență, ambele instrumente trebuie să interacționeze pentru a asigura eficacitatea maximă a aplicării normelor de concurență. Este necesar să se reglementeze coordonarea celor două forme de asigurare a respectării normelor într-un mod coerent, de exemplu în ceea ce privește regimul de acces la documentele deținute de autoritățile în materie de concurență. Printr-o astfel de coordonare la nivelul Uniunii se va evita, de asemenea, divergența normelor aplicabile care ar putea periclita funcționarea adecvată a pieței interne.
- (7) În conformitate cu articolul 26 alineatul (2) din TFUE, piața internă cuprinde un spațiu fără frontiere interne, în care este asigurată libera circulație a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalurilor. În diferitele state membre există diferențe însemnate între normele care reglementează acțiunile în despăgubire pentru încălcări ale legislației Uniunii sau ale legislației naționale în materie de concurență. Diferențele respective conduc la incertitudine cu privire la condițiile în care părțile prejudiciate își pot exercita dreptul la despăgubiri care derivă din TFUE și afectează eficacitatea de fond a acestui drept. Întrucât părțile prejudiciate optează frecvent pentru statul lor membru drept forul în care să solicite despăgubiri, discrepanțele între normele naționale pot conduce la condiții inechitabile în ceea ce privește acțiunile în despăgubire și pot astfel afecta concurența pe piețele pe care operează părțile prejudiciate, precum și întreprinderile autoare ale încălcării.
- (8) Întreprinderile care sunt stabilite și își desfășoară activitatea în state membre diferite fac obiectul unor norme de procedură diferite care afectează semnificativ măsura în care acestea pot fi trase la răspundere pentru încălcări ale legislației în materie de concurență. Asigurarea inegală a respectării dreptului la despăgubiri prevăzut în legislația Uniunii poate avea ca rezultat nu numai avantajarea din punct de vedere concurențial a unor întreprinderi care au încălcat articolul 101 sau articolul 102 din TFUE, dar și descurajarea exercitării drepturilor de stabilire și de furnizare de mărfuri sau servicii în statele membre în care asigurarea respectării dreptului la despăgubiri este mai eficientă. Întrucât diferențele între regimurile de răspundere aplicabile în statele membre pot avea efecte negative atât asupra concurenței, cât și asupra funcționării adecvate a pieței interne, este oportun ca prezenta directivă să aibă ca temei juridic atât articolul 103, cât și articolul 114 din TFUE.
- (9) Având în vedere că încălcările la scară largă ale legislației în materie de concurență au adesea un element transfrontalier, este necesar să se asigure condiții de concurență mai echitabile pentru întreprinderile care operează pe piața internă și să se amelioreze condițiile în care consumatorii își pot exercita drepturile care derivă din piața internă. Este necesară sporirea securității juridice și reducerea diferențelor între statele membre în ceea ce privește normele naționale care reglementează acțiunile în despăgubire pentru încălcări atât ale legislației Uniunii, cât și ale legislației naționale în materie de concurență, atunci când legislația națională este aplicată în paralel cu legislația Uniunii în materie de concurență. Alinierea normelor în cauză va contribui la prevenirea accentuării diferențelor dintre normele statelor membre care reglementează acțiunile în despăgubire pentru cazurile de încălcare a legislației în materie de concurență.
- (10) Articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 prevede că „atunci când autoritățile de concurență ale statelor membre sau instanțele naționale aplică legislația națională de concurență acordurilor, deciziilor asociațiilor de întreprinderi sau practicilor concertate în sensul articolului [101 alineatul (1) din TFUE], care pot afecta comerțul dintre statele membre în sensul acestei dispoziții, ele aplică de asemenea articolul [101 din TFUE] acestor acorduri, decizii sau practici concertate. Atunci când autoritățile de concurență ale statelor membre sau instanțele naționale aplică legislația națională de concurență oricărui abuz interzis de articolul [102 din TFUE], acestea aplică de asemenea articolul [102 din TFUE].” În interesul funcționării adecvate a pieței interne și în vederea unei mai mari securități juridice și a unor condiții de concurență mai echitabile pentru întreprinderi și consumatori, este necesar ca domeniul de aplicare al prezentei directive să includă acțiunile în despăgubire pentru încălcarea legislației naționale în materie de concurență atunci când aceasta este aplicată în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003. În caz contrar, aplicarea unor norme divergente privind răspunderea civilă pentru încălcări ale articolului 101 sau 102 din TFUE și pentru încălcări ale normelor legislației

naționale în materie de concurență care trebuie aplicate aceleași cauze în paralel cu legislația Uniunii în materie de concurență ar afecta poziția reclamanților în aceeași cauză și domeniul de aplicare al cererilor acestora și ar constitui un obstacol în calea funcționării adecvate a pieței interne. Prezenta directivă nu ar trebui să afecteze acțiunile în despăgubire în cazul încălcării legislației naționale în materie de concurență care nu afectează comerțul între statele membre în sensul articolului 101 sau 102 din TFUE.

- (11) În absența unor dispoziții de drept al Uniunii, acțiunile în despăgubire sunt reglementate de normele și procedurile naționale ale statelor membre. În conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (Curtea de Justiție), orice persoană poate solicita despăgubiri pentru prejudiciul suferit în cazul în care există o relație de cauzalitate între prejudiciul respectiv și o încălcare a legislației în materie de concurență. Toate normele naționale care reglementează dreptul la despăgubiri pentru un prejudiciu rezultat dintr-o încălcare a articolului 101 sau a articolului 102 din TFUE, inclusiv normele care privesc aspecte neabordate în prezenta directivă, cum ar fi noțiunea de relație de cauzalitate dintre încălcare și prejudiciu, trebuie să respecte principiile eficacității și echivalenței. Aceasta înseamnă că normele în cauză nu ar trebui să fie formulate sau aplicate astfel încât să facă excesiv de dificilă sau practic imposibilă exercitarea dreptului la despăgubiri garantat de TFUE sau să fie formulate sau aplicate mai puțin favorabil decât normele aplicabile unor acțiuni naționale similare. Atunci când asigură alte condiții pentru despăgubiri în temeiul dreptului intern, precum imputabilitate, adecvare sau culpabilitate, statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a menține aceste condiții în măsura în care acestea sunt conforme cu jurisprudența Curții de Justiție, cu principiile eficacității și echivalenței și cu prezenta directivă.
- (12) Prezenta directivă reafirmă acquis-ul Uniunii privind dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de încălcări ale legislației Uniunii în materie de concurență, în special cu privire la capacitate și definiția prejudiciului, astfel cum sunt stabilite în jurisprudența Curții de Justiție, și nu exclude evoluțiile ulterioare ale acestuia. Orice persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o astfel de încălcare poate solicita despăgubiri pentru pierderea efectivă (*damnum emergens*), pentru câștigul de care a fost lipsită (pierderea de profit sau *lucrum cessans*) plus dobânda, indiferent dacă normele naționale prevăd aceste categorii separat sau în combinație. Plata dobânzii reprezintă o componentă esențială a despăgubirii pentru a repara prejudiciul suferit ținând cont de trecerea timpului și ar trebui să fie datorată de la momentul producerii prejudiciului și până la plata despăgubirii, fără a aduce atingere calificării acestei dobânzi drept daune interese sau penalitate în temeiul dreptului intern și luării în considerare a trecerii timpului drept categorii separată (dobândă) sau drept parte constitutivă a unei pierderi efective sau a unei pierderi de profit. Statelor membre le revine sarcina de a stabili normele care trebuie aplicate în acest scop.
- (13) Dreptul la despăgubiri este recunoscut pentru toate persoanele fizice sau juridice — fie ele consumatori, întreprinderi sau autorități publice — indiferent de existența sau lipsa unei relații contractuale directe cu întreprinderea care a săvârșit încălcarea și indiferent dacă există sau nu o constatare prealabilă a unei autorități în materie de concurență cu privire la încălcare. Prezenta directivă nu ar trebui să oblige statele membre să introducă mecanisme de recurs colectiv pentru asigurarea respectării articolelor 101 și 102 din TFUE. Fără a aduce atingere despăgubirilor pentru pierderea oportunității, despăgubirea integrală în temeiul prezentei directive nu ar trebui să conducă la o despăgubire excesivă, indiferent dacă aceasta se produce în urma unor despăgubiri punitive, multiple sau de altă natură.
- (14) Acțiunile în despăgubire pentru încălcări ale legislației Uniunii și ale legislației naționale în materie de concurență necesită de regulă o analiză faptică și economică complexă. Adeseori probele necesare pentru susținerea unei cereri de despăgubiri sunt deținute exclusiv de către partea adversă sau de terți și nu sunt suficient de cunoscute sau accesibile reclamantului. În astfel de circumstanțe, cerințe juridice stricte ca reclamanții să prezinte în detaliu toate elementele de fapt ale cauzei lor la începutul unei acțiuni și să ofere, în mod precis, probe în susținerea cererii lor ar putea împiedica în mod nejustificat exercitarea dreptului la despăgubiri garantat de TFUE.
- (15) Mijloacele de probă sunt un element important în introducerea acțiunilor în despăgubire în caz de încălcare a legislației Uniunii sau a legislației naționale în materie de concurență. Cu toate acestea, întrucât litigiile în domeniul dreptului concurenței se caracterizează printr-o asimetrie informațională, este adecvat să se asigure faptul că reclamanților li se acordă dreptul de a obține divulgarea probelor relevante pentru cererea acestora, fără a fi necesar să specifice mijloace de probă individuale. Pentru a asigura egalitatea de forțe, modalitățile respective ar trebui să se afle, de asemenea, la dispoziția părților în acțiunile în despăgubire, astfel încât aceștia să poată solicita divulgarea probelor de către reclamanții respectivi. Instanțele naționale ar trebui să poată dispune, de asemenea, divulgarea probelor de către terți, inclusiv de către autoritățile publice. În cazul în care o instanță națională dorește să dispună divulgarea probelor de către Comisie, sunt aplicabile principiul de la articolul 4 alineatul (3) din Tratatul UE al cooperării sincere între Uniune și statele membre și articolul 15 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 în ceea ce privește cererile de informații. Atunci când instanțele naționale dispun divulgarea probelor de către autoritățile publice, se aplică principiile cooperării juridice și administrative în temeiul legislației Uniunii sau al legislației naționale.

- (16) Instanțele naționale ar trebui să aibă posibilitatea, sub controlul lor strict, mai ales în ceea ce privește necesitatea și proporționalitatea măsurilor de divulgare, de a dispune divulgarea unor elemente de probă sau a unor categorii de probe specificate la cererea unei părți. Din cerința de proporționalitate rezultă că divulgarea poate fi dispusă numai când un reclamant a prezentat temeuri plauzibile, pe baza faptelor cunoscute de acesta în mod rezonabil, pentru a se presupune că acesta a suferit un prejudiciu care a fost cauzat de către părât. Atunci când o cerere de divulgare vizează obținerea unei categorii de probe, categoria respectivă ar trebui identificată prin trăsături comune ale elementelor sale constitutive, precum natura, obiectul sau conținutul documentelor a căror divulgare se solicită, perioada în care au fost redactate sau alte criterii, cu condiția ca probele care intră în această categorie să fie relevante în sensul prezentei directive. Categoriile respective ar trebui să fie definite cât de precis și de limitativ posibil, pe bază de fapte disponibile în mod rezonabil.
- (17) Atunci când o instanță dintr-un stat membru solicită obținerea de probe de către o instanță competentă din alt stat membru sau solicită obținerea directă de probe în alt stat membru, se aplică dispozițiile Regulamentului (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului ⁽¹⁾.
- (18) Deși probele relevante care conțin secrete de afaceri sau informații confidențiale de alt tip ar trebui să fie disponibile în principiu în cadrul acțiunilor în despăgubire, astfel de informații confidențiale trebuie să fie protejate corespunzător. Prin urmare, instanțele naționale ar trebui să dispună de o gamă de măsuri pentru a evita ca informațiile confidențiale să fie divulgate în cursul procedurilor. Astfel de măsuri ar putea include posibilitatea de redactare a pasajelor sensibile ale documentelor, desfășurarea ședințelor de judecată cu ușile închise, restricționarea cercului de persoane care au dreptul să vadă probele, instrucțiuni către experți privind prezentarea de sinteze ale informațiilor sub formă agregată sau într-o altă formă neconfidențială. Măsurile de protecție a secretelor de afaceri și a informațiilor confidențiale de alt tip nu ar trebui, totuși, să împiedice exercitarea dreptului la despăgubiri.
- (19) Prezenta directivă nu afectează posibilitatea în temeiul legislației naționale de a ataca ordinele de divulgare și nici condițiile de introducere a acestei căi de atac.
- (20) Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽²⁾ reglementează accesul public la documentele Parlamentului European, Consiliului și Comisiei și urmărește să confere publicului un drept de acces cât mai larg posibil la documentele instituțiilor respective. Acest drept face totuși obiectul anumitor limite, pe baza unor motive de interes public sau privat. Rezultă că sistemul de excepții prevăzute la articolul 4 din regulamentul menționat se bazează pe o echilibrare a intereselor opuse într-o situație dată, și anume interesele care ar fi favorizate de divulgarea documentelor în cauză și cele care ar fi periclitare de această divulgare. Prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere normelor și practicilor prevăzute în acest sens de Regulamentul (CE) nr. 1049/2001.
- (21) Eficacitatea și coerența aplicării articolelor 101 și 102 din TFUE de către Comisie și autoritățile naționale în materie de concurență necesită o abordare comună pe întregul cuprins al Uniunii privind divulgarea probelor care sunt incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență. Divulgarea probelor nu ar trebui să diminueze în mod nejustificat eficacitatea asigurării respectării legislației în materie de concurență de către o autoritate în materie de concurență. Prezenta directivă nu reglementează divulgarea de documente interne ale autorităților în materie de concurență și a corespondenței dintre autoritățile în materie de concurență.
- (22) Pentru a asigura protecția eficientă a dreptului la despăgubiri, nu este necesară divulgarea către reclamant a fiecărui document referitor la o procedură în temeiul articolului 101 sau 102 din TFUE pe motiv că reclamantul are intenția de a introduce o acțiune în despăgubire, întrucât este foarte puțin probabil ca acțiunea în despăgubire să trebuiască să se bazeze pe toate probele din dosarul referitor la procedura respectivă.
- (23) Condiția proporționalității ar trebui să fie evaluată cu atenție atunci când divulgarea implică riscul de subminare a strategiei de investigare a unei autorități în materie de concurență, prin divulgarea documentelor care se află la dosar, sau riscul de influențare negativă a modului în care întreprinderile cooperează cu autoritățile în materie de concurență. O atenție deosebită trebuie acordată evitării investigațiilor aleatorii, de exemplu, căutările de informații nespecifice sau căutările prea extinse de informații, care este puțin probabil să fie relevante pentru părțile la procedură. Prin urmare, cererile de divulgare ar trebui să nu fie considerate proporționale atunci când se referă la divulgarea generică de documente de la dosarul unei autorități în materie de concurență în legătură cu un anumit caz sau de documente înaintate de o parte în contextul unui anumit caz. Astfel de cereri de divulgare ample nu ar fi compatibile cu îndatorirea părții solicitante de a specifica pe cât de precis și limitativ posibil elementele de probă sau categoriile de probe.

⁽¹⁾ Regulamentul (CE) nr. 1206/2001 al Consiliului din 28 mai 2001 privind cooperarea între instanțele statelor membre în domeniul obținerii de probe în materie civilă sau comercială (JO L 174, 27.6.2001, p. 1).

⁽²⁾ Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO L 145, 31.5.2001, p. 43).

- (24) Prezenta directivă nu afectează dreptul instanțelor de a lua în considerare, în temeiul legislației Uniunii sau în temeiul legislației naționale, interesul de a se asigura respectarea efectivă a legislației în materie de concurență la nivel public atunci când dispun divulgarea oricărui tip de probe, cu excepția declarațiilor de clemență și a propunerilor de încheiere a unei tranzacții.
- (25) O excepție ar trebui să se aplice oricărei divulgări care, dacă ar fi aprobată, ar interfera în mod nejustificat cu o investigație în curs desfășurată de o autoritate în materie de concurență cu privire la o încălcare a legislației Uniunii sau a legislației naționale în materie de concurență. Prin urmare, informațiile care au fost pregătite de către o autoritate în materie de concurență în cursul procedurilor acesteia pentru asigurarea respectării legislației Uniunii sau a legislației naționale în materie de concurență și care au fost trimise părților în procedură (cum ar fi o comunicare a obiecțiilor) sau care au fost pregătite de către o parte la procedurile respective (cum ar fi răspunsurile la cererile de informații din partea autorității în materie de concurență, sau declarațiile martorilor) ar trebui să poată fi divulgate în cadrul acțiunilor în despăgubire numai după ce autoritatea în materie de concurență și-a încheiat procedurile, de exemplu, prin adoptarea unei decizii în temeiul articolului 5 sau al capitolului III din Regulamentul (CE) nr. 1/2003, cu excepția deciziilor privind măsuri provizorii.
- (26) Programele de clemență și procedurile de încheiere a unei tranzacții sunt instrumente importante pentru asigurarea respectării legislației Uniunii în materie de concurență la nivel public, deoarece acestea contribuie la detectarea și cercetarea eficace și impunerea de sancțiuni pentru cele mai grave încălcări ale legislației în materie de concurență. În plus, deoarece multe decizii ale autorităților în materie de concurență în cauzele referitoare la carteluri se bazează pe cereri de clemență, iar acțiunile în despăgubire în cauzele referitoare la carteluri decurg din astfel de decizii, programele de clemență sunt importante și pentru eficacitatea acțiunilor în despăgubire în cauze referitoare la carteluri. Întreprinderile ar putea fi descurajate să coopereze cu autoritățile în materie de concurență în cadrul programelor de clemență și al procedurilor de încheiere de tranzacții dacă s-ar divulga declarații autoincrimatoare, precum declarațiile de clemență și propunerile de încheiere a unei tranzacții, furnizate în exclusivitate în scopul cooperării cu autoritățile în materie de concurență. Această divulgare ar prezenta riscul expunerii întreprinderilor cooperante sau a personalului de conducere al acestora la acțiuni civile sau penale în condiții mai nefavorabile decât cele pentru coautorii încălcării care nu cooperează cu autoritățile în materie de concurență. Pentru a se asigura că întreprinderile sunt în continuare dispuse să contacteze voluntar autoritățile în materie de concurență cu declarații de clemență sau propuneri de încheiere a unei tranzacții, aceste documente ar trebui să fie exceptate de la divulgarea de probe. Exceptarea de la divulgare ar trebui să se aplice și utilizării, inclusiv în alte documente, de citate precise din declarații de clemență sau din propuneri de încheiere a unei tranzacții. Limitările privind divulgarea probelor nu ar trebui să împiedice autoritățile în materie de concurență să își publice deciziile în conformitate cu legislația Uniunii aplicabilă sau cu cea națională aplicabilă. Pentru a se asigura că exceptarea respectivă nu afectează neavenit dreptul părților prejudiciate la despăgubiri, aceasta ar trebui să se limiteze la declarațiile de clemență și propunerile de încheiere a unei tranzacții voluntare și autoincrimatoare.
- (27) Normele prevăzute în prezenta directivă privind divulgarea documentelor, altele decât declarațiile de clemență și propunerile de încheiere a unei tranzacții, asigură părților prejudiciate suficiente alte posibilități de a obține acces la probele relevante necesare pentru pregătirea acțiunilor lor în despăgubire. Instanțele naționale ar trebui să poată avea acces, la cererea unui reclamant, la documente pentru care este invocată excepția, pentru a se asigura că conținutul acestor documente nu depășește sfera definițiilor pentru declarațiile de clemență și propunerile de încheiere a unei tranzacții prevăzute în prezenta directivă. Orice conținut care depășește sfera definițiilor respective ar trebui să poată fi divulgat în condiții pertinente.
- (28) Instanțele naționale ar trebui să poată solicita, în orice moment, în cadrul unei acțiuni în despăgubire, divulgarea probelor care există indiferent de procedurile desfășurate de o autoritate în materie de concurență („informații preexistente”).
- (29) Divulgarea probelor de către o autoritate în materie de concurență ar trebui să fie dispusă numai atunci când acestea nu pot fi obținute în mod rezonabil de la o altă parte sau de la un terț.
- (30) În temeiul articolului 15 alineatul (3) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003, autoritățile în materie de concurență, acționând din oficiu, pot înainta observații scrise instanțelor naționale privind aspecte legate de aplicarea articolului 101 sau a articolului 102 din TFUE. Pentru a menține contribuția adusă de asigurarea la nivel public a aplicării articolelor menționate, autoritățile în materie de concurență ar trebui, acționând din oficiu, să își poată înainta observațiile unei instanțe naționale pentru evaluarea proporționalității divulgării unor probe incluse în dosarele lor, având în vedere impactul pe care această divulgare l-ar avea asupra eficacității asigurării respectării legislației în materie de concurență la nivel public. Statele membre ar trebui să poată institui un sistem prin care o autoritate în materie de concurență este informată cu privire la cererile de divulgare de informații atunci când persoana care cere divulgarea sau persoana de la care se cere divulgarea este implicată în ancheta autorității în materie de concurență respective cu privire la presupusa încălcare, fără a aduce atingere legislației naționale care prevede proceduri *ex parte*.

- (31) Orice persoană fizică sau juridică care obține probe prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență ar trebui să poată utiliza probele respective pentru o acțiune în despăgubire la care este parte. O astfel de utilizare ar trebui permisă, de asemenea, pentru orice persoană fizică sau juridică care este succesorul acesteia în drepturi și obligații, inclusiv prin achiziționarea drepturilor sale litigioase. În cazul în care probele au fost obținute de o persoană juridică care face parte dintr-un grup corporativ care constituie o întreprindere în scopul aplicării articolelor 101 și 102 din TFUE, utilizarea probelor respective le este permisă, de asemenea, altor persoane juridice care aparțin aceleiași întreprinderi.
- (32) Cu toate acestea, utilizarea probelor obținute prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență nu ar trebui să diminueze în mod nejustificat asigurarea eficace a respectării legislației în materie de concurență de către autoritatea în materie de concurență. Pentru a se asigura că limitările privind divulgarea prevăzute în prezenta directivă nu sunt compromise, utilizarea probelor de tipul celor menționate la considerentele 24 și 25, care sunt obținute exclusiv prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență, ar trebui să fie limitată în aceleași circumstanțe. Limitarea ar trebui să ia forma inadmisibilității în cazul acțiunilor în despăgubire sau a oricărui alt tip de protecție în temeiul normelor naționale care pot să asigure eficacitatea deplină a limitelor privind divulgarea unor astfel de probe. În plus, probele obținute de la o autoritate în materie de concurență nu ar trebui să devină obiect de schimb. În consecință, posibilitatea de a utiliza probele care au fost obținute exclusiv prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență ar trebui să fie limitată la persoana fizică sau juridică pentru care s-a acordat inițial accesul și la succesorii legali ai acesteia. Cu toate acestea, pentru a se evita comerțul cu probe, o astfel de limitare nu împiedică o instanță națională să dispună divulgarea probelor respective în condițiile stipulate în prezenta directivă.
- (33) Introducerea unei cereri de despăgubiri sau inițierea unei investigații de către o autoritate în materie de concurență implică riscul ca persoanele vizate să distrugă sau să ascundă probele care ar putea fi utile pentru susținerea cererii de despăgubiri a unei părți prejudiciate. Pentru a preveni distrugerea probelor relevante și a asigura îndeplinirea ordinelor judecătorești de divulgare, instanțele naționale ar trebui să aibă posibilitatea de a impune sancțiuni suficiente de disuasive. În ceea ce privește părțile la proceduri, riscul de a trage concluzii defavorabile în procedurile referitoare la despăgubiri poate constitui o sancțiune deosebit de eficace și poate contribui la evitarea tergiversărilor. În mod similar, ar trebui să fie disponibile sancțiuni pentru neîndeplinirea obligațiilor de protecție a informațiilor confidențiale și pentru utilizarea în mod abuziv a informațiilor obținute prin divulgare. În același mod, ar trebui să fie disponibile sancțiuni dacă informațiile obținute prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență sunt utilizate abuziv în acțiuni în despăgubire.
- (34) Eficacitatea și coerența aplicării articolelor 101 și 102 din TFUE de către Comisie și de către autoritățile naționale în materie de concurență necesită o abordare comună pe întreg cuprinsul Uniunii privind efectul deciziilor definitive de constatare a unei încălcări ale autorităților naționale competente asupra acțiunilor în despăgubire ulterioare. Aceste decizii se adoptă numai după ce Comisia a fost informată cu privire la decizia preconizată sau, în absența acesteia, cu privire la oricare alt document care indică modalitatea de acțiune intenționată în conformitate cu articolul 11 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 și în cazul în care Comisia nu a privat de competență autoritatea națională în materie de concurență prin inițierea procedurilor în temeiul articolului 11 alineatul (6) din respectivul regulament. Comisia ar trebui să asigure o aplicare consecventă a legislației Uniunii în materie de concurență prin furnizarea bilaterală și în cadrul Rețelei europene în domeniul concurenței a unor orientări destinate autorităților naționale în materie de concurență. Pentru a spori securitatea juridică, a evita incoerența în aplicarea articolelor 101 și 102 din TFUE, a crește eficacitatea și eficiența procedurală a acțiunilor în despăgubire și a facilita funcționarea pieței interne pentru întreprinderi și consumatori, constatarea unei încălcări a articolului 101 sau 102 din TFUE printr-o decizie definitivă a unei autorități naționale în materie de concurență sau a unei instanțe de control judiciar nu ar trebui să fie repusă în discuție în acțiuni în despăgubire ulterioare. Prin urmare, această constatare ar trebui să fie considerată drept stabilită irefutabil în acțiuni în despăgubire legate de încălcarea respectivă introduse în statul membru al autorității naționale în materie de concurență sau al instanței de control judiciar. Cu toate acestea, efectul constatării ar trebui să acopere doar natura încălcării și domeniul de aplicare material, personal, temporal și teritorial al acesteia, astfel cum a fost constatat de către autoritatea în materie de concurență sau de către instanța de control judiciar în exercitarea competenței sale. În cazul unei decizii prin care s-a constatat încălcarea unor dispoziții ale legislației naționale în materie de concurență în cazuri în care se aplică atât legislația Uniunii, cât și legislația națională în materie de concurență aceleiași cauze în paralel, încălcarea respectivă ar trebui, de asemenea, considerată a fi stabilită irefutabil.
- (35) Atunci când se introduce o acțiune în despăgubire într-un alt stat membru decât statul membru al unei autorități naționale în materie de concurență sau al unei instanțe de control judiciar care a constatat încălcarea articolului 101 sau a articolului 102 din TFUE la care se referă acțiunea, ar trebui să se permită ca această constatare să fie prezentată într-o decizie definitivă a autorității naționale în materie de concurență sau a instanței de control judiciar cel puțin drept probă *prima facie* a faptului că a avut loc o încălcare a legislației în materie de concurență. Constatarea poate fi analizată, după caz, împreună cu orice alte probe aduse de părți. Efectele deciziilor autorităților naționale în materie de concurență și ale instanțelor de control judiciar prin care se constată încălcarea normelor de concurență nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor instanțelor naționale în temeiul articolului 267 din TFUE.

- (36) Normele naționale privind începerea, curgerea, suspendarea sau întreruperea termenelor de prescripție nu ar trebui să împiedice în mod nejustificat introducerea de acțiuni în despăgubire. Acest aspect este deosebit de important în special în cazul acțiunilor care se întemeiază pe constatarea unei autorități în materie de concurență sau a unei instanțe de control judiciar. În acest scop, ar trebui să fie în continuare posibilă introducerea unei acțiuni în despăgubire după desfășurarea procedurilor unei autorități în materie de concurență în vederea asigurării respectării legislației naționale sau a legislației Uniunii în materie de concurență. Termenul de prescripție nu ar trebui să înceapă să curgă înainte de încetarea încălcării și înainte ca reclamantul să aibă cunoștință sau să se poată preconiza în mod rezonabil că are cunoștință de comportamentul care constituie încălcarea, de faptul că încălcarea i-a produs prejudicii și de identitatea autorului încălcării. Statele membre ar trebui să aibă posibilitatea de a menține sau de a introduce termene absolute de prescripție general aplicabile, cu condiția ca curgerea acestor termene de prescripție să nu facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului la despăgubiri integrale.
- (37) În cazul în care mai multe întreprinderi săvârșesc în comun o încălcare a normelor de concurență, de exemplu, în cazul unui cartel, este necesar să se dispună ca respectivii coautori ai încălcării să fie răspunzători în solidar pentru întregul prejudiciu cauzat de încălcare. Un coautor al încălcării ar trebui să aibă dreptul de a obține o contribuție de la alți coautori ai încălcării în cazul în care a plătit mai mult decât cota sa. Stabilirea cotei respective și a răspunderii aferente a autorului respectiv al încălcării, precum și criteriile relevante, cum ar fi cifra de afaceri, cota de piață sau rolul în cadrul cartelului, se realizează în conformitate cu dreptul intern aplicabil, cu respectarea principiilor eficacității și echivalenței.
- (38) Întreprinderile care cooperează cu autoritățile în materie de concurență în cadrul unui program de clemență joacă un rol-cheie pentru expunerea încălcărilor sub forma unor înțelegeri secrete de tip cartel și pentru încetarea acestor încălcări, adeseori diminuând astfel prejudiciul care ar fi putut fi cauzat dacă încălcarea ar fi continuat. Prin urmare, este necesar să se prevadă ca întreprinderile care au primit imunitate la amendă din partea unei autorități în materie de concurență în cadrul unui program de clemență să fie protejate de expunerea nejustificată la acțiuni în despăgubire, având în vedere faptul că decizia autorității în materie de concurență de constatare a încălcării poate rămâne definitivă pentru beneficiarul de imunitate înainte de a rămâne definitivă pentru alte întreprinderi care nu au primit imunitate, putând să transforme, astfel, beneficiarul de imunitate în ținta preferată a litigiilor. Prin urmare, este necesar ca beneficiarul de imunitate să fie degrevat în principiu de răspunderea în solidar pentru întreg prejudiciul, iar contribuția acestuia față de ceilalți coautori ai încălcării răspunzători în solidar să nu depășească valoarea prejudiciului pe care l-a cauzat cumpărătorilor proprii direcți sau indirecti sau, în cazul unui cartel în domeniul achizițiilor, furnizorilor proprii direcți sau indirecti. În cazul în care cartelul în cauză a cauzat prejudicii altor părți decât cumpărătorii sau furnizorii autorilor încălcării, contribuția beneficiarului de imunitate nu ar trebui să depășească răspunderea sa relativă pentru prejudiciul provocat de cartel. Cota respectivă ar trebui stabilită în conformitate cu aceleași norme ca acelea utilizate pentru stabilirea contribuțiilor între autorii încălcării. Beneficiarul de imunitate ar trebui să rămână pe deplin răspunzător față de celelalte părți prejudiciate, în afară de cumpărătorii sau furnizorii proprii direcți sau indirecti, numai în cazul în care aceștia nu pot obține despăgubiri totale din partea celorlalți autori ai încălcării.
- (39) Prejudiciul sub forma pierderii efective poate rezulta din diferența de preț între ceea ce s-a plătit în realitate și ceea ce s-ar fi plătit în absența încălcării. În cazul în care o parte prejudiciată și-a redus pierderea prin transferul acesteia, integral sau parțial, către propriii cumpărători, pierderea astfel transferată încetează să constituie prejudiciu pentru care partea care a transferat-o ar trebui să fie despăgubită. Prin urmare, se cuvine a permite unui autor al încălcării să invoce transferul unei pierderi efective în apărarea sa într-o cerere de despăgubiri. Este necesar să se prevadă că, atunci când autorul încălcării invocă transferul în apărarea sa, acesta trebuie să dovedească existența și măsura transferului supraprețului. Această sarcină a probei nu ar trebui să afecteze posibilitatea ca autorul încălcării să utilizeze alte probe decât cele aflate în posesia sa, precum probe deja obținute în cadrul procedurii sau probe deținute de alte părți sau de părți terțe.
- (40) În situațiile în care transferul a dus la reduceri ale vânzărilor și, astfel, la prejudiciu sub forma unei pierderi de profit, dreptul de a cere despăgubiri pentru această pierdere de profit ar trebui să rămână neafectat.
- (41) În funcție de condițiile de funcționare ale întreprinderilor, se poate aplica practica comercială a transferului creșterilor de prețuri de-a lungul lanțului de aprovizionare. Consumatorii sau întreprinderile asupra cărora s-a transferat, în acest mod, pierderea efectivă au suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației Uniunii sau a legislației naționale în materie de concurență. Deși un astfel de prejudiciu ar trebui să facă obiectul unei despăgubiri din partea autorului încălcării, dovedirea dimensiunii prejudiciului poate fi deosebit de dificilă pentru consumatorii sau întreprinderile care nu au efectuat ei înșiși nicio achiziție de la autorul încălcării. Prin urmare, este necesar să se prevadă că, în cazul în care existența unei cereri de despăgubiri sau suma care trebuie acordată cu titlu de despăgubiri depinde de existența și măsura în care un eventual suprapreț plătit de un cumpărător direct al autorului încălcării a fost transferat unui cumpărător indirect, se consideră că acesta din urmă a dovedit că un suprapreț plătit de cumpărătorul direct a fost transferat la nivelul său în cazul în care acesta poate face proba

prima facie că a avut loc un astfel de transfer. Această prezumție simplă se aplică cu excepția cazului în care autorul încălcării poate să demonstreze în mod credibil și convingător pentru instanță că pierderea efectivă nu a fost transferată sau nu a fost transferată integral cumpărătorului indirect. În plus, este necesar să se definească condițiile în care se consideră că un cumpărător indirect a probat acest lucru *prima facie*. În ceea ce privește cuantificarea transferului, instanțele naționale ar trebui să fie competente să estimeze cota din suprapreț care a fost transferată la nivelul cumpărătorilor indirecti în litigiul aflat pe rolul lor.

- (42) Comisia ar trebui să emită orientări clare, simple și cuprinzătoare pentru instanțele naționale cu privire la modalitatea de estimare a cotei din suprapreț transferate cumpărătorilor indirecti.
- (43) Încălcarile legislației în materie de concurență vizează frecvent condițiile și prețul de comercializare a bunurilor sau serviciilor și conduc la suportarea de supraprețuri și la cauzarea altor prejudicii pentru clienții autorilor încălcării. De asemenea, încălcarea poate să vizeze aprovizionarea autorului încălcării (de exemplu, în cazul unui cartel în domeniul achizițiilor). În astfel de cazuri, pierderea efectivă ar putea fi rezultatul unui preț mai mic plătit de autorii încălcării furnizorilor lor. Prezenta directivă, în special normele privind transferul, ar trebui să se aplice în consecință unor astfel de cazuri.
- (44) Acțiunile în despăgubire pot fi introduse atât de cei care au achiziționat bunuri sau servicii de la autorul încălcării, cât și de cumpărătorii situați în avalul lanțului de aprovizionare. În interesul coerenței hotărârilor pronunțate în asemenea proceduri legate între ele și pentru a nu se ajunge la situația ca prejudiciul cauzat de o încălcare a legislației Uniunii sau a legislației naționale în materie de concurență să nu fie despăgubit integral sau ca autorul încălcării să fie obligat la plata de despăgubiri pentru un prejudiciu care nu s-a produs, instanțele naționale ar trebui să aibă competența de a estima proporția din suprapreț care a fost suportată de cumpărătorii direcți sau indirecti în litigiile în care trebuie să se pronunțe. În acest context, instanțele naționale ar trebui să aibă posibilitatea de a ține cont în mod corespunzător, prin mijloace procedurale sau de fond disponibile în legislația Uniunii și în legislația națională, de orice acțiune aferentă și de hotărârea rezultată, mai ales atunci când constată că transferul a fost dovedit. Instanțele naționale ar trebui să aibă la dispoziție mijloace procedurale adecvate, precum conexarea cererilor, pentru a asigura nedepășirea de către despăgubirile pentru pierderea efectivă plătite la orice nivel al lanțului de aprovizionare a prejudiciului sub formă de suprapreț cauzat la acest nivel. Aceste mijloace ar trebui să fie, de asemenea, disponibile pentru cauzele transfrontaliere. Această posibilitate de a ține cont de hotărârile instanțelor nu ar trebui să aducă atingere drepturilor fundamentale la apărare și drepturilor la obținerea de măsuri corective efective și la un proces echitabil pentru persoanele care nu au fost parte în procedurile judiciare și nici normelor privind valoarea de probă a hotărârilor pronunțate în contextul respectiv. Acțiunile pendinte în fața instanțelor unor state membre diferite pot fi considerate acțiuni conexe în sensul articolului 30 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului ⁽¹⁾. În temeiul articolului respectiv, alte instanțe naționale decât cea care a fost sesizată inițial pot să își suspende judecata sau, în anumite circumstanțe, să își decline competența. Prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere drepturilor și obligațiilor instanțelor naționale în temeiul regulamentului respectiv.
- (45) O parte prejudiciată care a dovedit că a suferit un prejudiciu ca urmare a unei încălcări a legislației în materie de concurență trebuie să dovedească, de asemenea, dimensiunea prejudiciului suferit pentru a obține despăgubiri. Cuantificarea prejudiciului în cauzele din domeniul dreptului concurenței este un proces care presupune examinarea unui volum extrem de mare de date concrete și poate necesita aplicarea unor modele economice complexe. Acest lucru este adeseori foarte costisitor și produce dificultăți reclamanților în ceea ce privește obținerea datelor necesare pentru susținerea cererilor acestora. Cuantificarea prejudiciului în cauzele din domeniul dreptului concurenței poate constitui astfel un obstacol substanțial în calea cererilor efective de despăgubiri.
- (46) În absența unor norme ale Uniunii privind cuantificarea prejudiciului cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență, sistemului juridic intern al fiecărui stat membru îi revine sarcina de a stabili norme proprii privind cuantificarea prejudiciului, iar statelor membre și instanțelor naționale le revine sarcina de a stabili cerințele pe care reclamantul trebuie să le întrunească pentru dovedirea quantumului prejudiciului suferit, metodele care pot fi utilizate pentru stabilirea quantumului și consecințele incapacității de a respecta pe deplin cerințele stabilite. Cu toate acestea, cerințele prevăzute de legislația națională privind cuantificarea prejudiciului în cauzele din domeniul dreptului concurenței nu ar trebui să fie nici mai puțin favorabile decât cele care reglementează acțiuni naționale similare (principiul echivalenței) și nici să facă practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului la despăgubiri conferit la nivelul Uniunii (principiul eficacității). Ar trebui luate în considerare orice asimetrii informaționale între părți și faptul că, pentru cuantificarea prejudiciului, este necesară evaluarea modului în care piața în cauză ar fi evoluat în absența încălcării. Această evaluare implică o comparație cu o situație care este ipotetică prin definiție, așadar nu poate fi realizată în niciun caz cu acuratețe deplină. Prin urmare, este necesar să se confere instanțelor naționale competența de a estima valoarea prejudiciului cauzat de încălcarea legislației în

⁽¹⁾ Regulamentul (UE) nr. 1215/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 decembrie 2012 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 351, 20.12.2012, p. 1).

materie de concurență. Statele membre ar trebui să se asigure că, dacă se solicită, autoritățile naționale de concurență pot oferi orientări cu privire la stabilirea cuantumului. Pentru a asigura coerență și predictibilitate, Comisia ar trebui să prezinte orientări generale la nivelul Uniunii.

- (47) Pentru a remedia asimetria informațională și o parte dintre dificultățile aferente cuantificării prejudiciului în cauzele din domeniul dreptului concurenței, precum și pentru a asigura eficacitatea cererilor de despăgubiri, este necesară existența prezumției că încălcările sub forma unui cartel cauzează prejudicii, în special printr-un efect asupra prețurilor. În funcție de elementele de fapt ale cauzei, existența cartelurilor duce la o creștere a prețurilor sau previne scăderea prețurilor care ar fi survenit în absența cartelului. Prezumția nu ar trebui să acopere cuantumul concret al prejudiciului. Ar trebui să se permită autorilor încălcării să răstoarne o astfel de prezumție. Este necesar ca această prezumție simplă să fie limitată la carteluri, dată fiind natura secretă a cartelurilor, care sporește asimetria informațională și îngreunează obținerea probelor necesare de către reclamantul pentru dovedirea prejudiciului.
- (48) Este de dorit obținerea unei tranzacții definitive de tip „once-and-for-all” pentru părți, pentru a reduce incertitudinea pentru autorii încălcării și pentru părțile prejudiciate. Prin urmare, autorii încălcării și părțile prejudiciate ar trebui încurajați să convină asupra despăgubirii prejudiciului cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență prin intermediul mecanismelor de soluționare consensuală a litigiilor, cum ar fi tranzacțiile extrajudiciare (inclusiv cele în care un judecător poate declara că o tranzacție extrajudiciară are caracter obligatoriu), arbitrajul, medierea sau concilierea. Soluționarea consensuală a litigiilor ar trebui să vizeze cât mai multe părți prejudiciate și cât mai mulți autori ai încălcării posibil din punct de vedere juridic. Dispozițiile prezentei directive cu privire la soluționarea consensuală a litigiilor sunt destinate, prin urmare, să faciliteze utilizarea unor astfel de mecanisme și să sporească eficacitatea acestora.
- (49) Termenele de prescripție pentru introducerea unei acțiuni în despăgubire ar putea fi de natură să împiedice părțile prejudiciate și autorii încălcării să dispună de suficient timp pentru a ajunge la o înțelegere privind despăgubirile care trebuie plătite. Pentru a acorda ambelor părți posibilitatea reală de a participa la soluționarea consensuală a litigiului înainte de a introduce o acțiune în fața instanțelor naționale, este necesar ca termenele de prescripție să se suspende pe perioada procesului de soluționare consensuală a litigiului.
- (50) De asemenea, atunci când părțile decid să participe la un proces de soluționare consensuală a litigiului ulterior introducerii unei acțiuni în despăgubire pentru aceeași cerere în fața instanței naționale, instanța ar trebui să poată suspenda procedurile aflate pe rolul său pe perioada procesului de soluționare consensuală a litigiului. Atunci când se pronunță asupra posibilității de suspendare a procedurilor, instanța națională ar trebui să ia în considerare avantajele unei proceduri rapide.
- (51) Pentru a încuraja tranzacțiile consensuale, autorul încălcării care plătește despăgubiri prin soluționarea consensuală a litigiului nu ar trebui să fie plasat într-o poziție mai defavorabilă în raport cu coautorii încălcării față de ipoteza în care nu ar fi încheiat tranzacția consensuală. Aceasta ar putea surveni dacă un autor al încălcării care a încheiat o tranzacție ar continua să fie răspunzător în solidar pentru despăgubirea prejudiciului cauzat de încălcarea în cauză, inclusiv după încheierea tranzacției consensuale. Prin urmare, un autor al încălcării care a încheiat o tranzacție ar trebui, în principiu, să nu contribuie alături de coautorii încălcării care nu au încheiat o tranzacție, atunci când cei din urmă plătesc despăgubiri unei părți prejudiciate cu care cel dintâi a încheiat tranzacția respectivă. Corolarul acestor norme privind excluderea de la contribuție este că cererea părții prejudiciate ar trebui redusă cu cota de prejudiciu cauzat de acestea de către autorul încălcării care a încheiat o tranzacție, indiferent dacă partea din prejudiciu pe care coautorul încălcării care a încheiat o tranzacție a cauzat-o părții prejudiciate care a încheiat o tranzacție are același cuantum cu cel al tranzacției sau dacă este diferit de acesta. Cota relativă respectivă ar trebui stabilită în conformitate cu aceleași norme utilizate pentru stabilirea contribuțiilor între autorii încălcării. În lipsa unei astfel de reduceri, autorii încălcării care nu au încheiat o tranzacție ar fi afectați în mod nejustificat de tranzacția la care nu au fost parte. Totuși, pentru asigurarea dreptului la despăgubire integrală, coautorii încălcării care a încheiat o tranzacție ar trebui să aibă în continuare obligația de a plăti despăgubiri, atunci când aceasta este singura posibilitate pentru partea prejudiciată care a încheiat tranzacția să obțină despăgubiri pentru restul cererii. Restul cererii înseamnă cererea părții prejudiciate care a încheiat o tranzacție minus partea care revine coautorului încălcării care a încheiat tranzacția din prejudiciul produs de încălcare asupra părții prejudiciate care a încheiat tranzacția. Această posibilitate de a solicita despăgubiri de la coautorul încălcării care a încheiat tranzacția există, cu excepția situației în care acest lucru este exclus în mod expres prin clauzele tranzacției consensuale.
- (52) Ar trebui să se evite situațiile în care coautorii încălcării care au încheiat o tranzacție, prin plata unei contribuții către coautorii încălcării care nu au încheiat tranzacția pentru despăgubirile pe care aceștia le-au plătit părților prejudiciate care nu au încheiat tranzacția, plătesc un cuantum total al despăgubirilor care depășește responsabilitatea lor relativă pentru prejudiciul cauzat prin încălcare. Prin urmare, atunci când coautorii încălcării care au încheiat o tranzacție li se solicită să contribuie la despăgubirile plătite ulterior de coautorii încălcării care nu au încheiat o tranzacție către părțile prejudiciate care nu au încheiat o tranzacție, instanțele naționale ar trebui să ia în considerare despăgubirile plătite deja în cadrul tranzacției consensuale, având în vedere faptul că nu toți coautorii încălcării participă obligatoriu în mod egal la sfera materială, temporală și geografică a încălcării.

- (53) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale și principiile recunoscute de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- (54) Deoarece obiectivele prezentei directive, și anume stabilirea de norme privind acțiunile în despăgubire pentru încălcarea legislației Uniunii în materie de concurență pentru a asigura respectarea deplină a articolelor 101 și 102 din TFUE și funcționarea adecvată a pieței interne pentru întreprinderi și consumatori, nu pot fi realizate în mod satisfăcător de către statele membre, dar, din motive de eficacitate și consecvență necesare în aplicarea articolelor 101 și 102 din TFUE, pot fi realizate mai bine la nivelul Uniunii, aceasta poate adopta măsuri în conformitate cu principiul subsidiarității, astfel cum este definit la articolul 5 din Tratatul UE. În conformitate cu principiul proporționalității, astfel cum este definit la articolul menționat, prezenta directivă nu depășește ceea ce este necesar pentru realizarea obiectivelor menționate.
- (55) În conformitate cu Declarația politică comună din 28 septembrie 2011 a statelor membre și a Comisiei privind documentele explicative ⁽¹⁾, statele membre s-au angajat să însoțească, în cazurile justificate, notificarea măsurilor de transpunere cu unul sau mai multe documente care să explice relația dintre componentele unei directive și părțile corespunzătoare din instrumentele naționale de transpunere. În ceea ce privește prezenta directivă, legiuitorul consideră că transmiterea unor asemenea documente este justificată.
- (56) Este oportun să se stabilească norme pentru aplicarea în timp a prezentei directive,

ADOPTĂ PREZENTA DIRECTIVĂ:

CAPITOLUL I

OBIECT, DOMENIU DE APLICARE ȘI DEFINIȚII

Articolul 1

Obiectul și domeniul de aplicare

- (1) Prezenta directivă prevede anumite norme necesare pentru a asigura că orice persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență de către o întreprindere sau o asociație de întreprinderi își poate exercita în mod efectiv dreptul de a solicita respectivei întreprinderi sau asociații de întreprinderi o despăgubire integrală pentru prejudiciul respectiv. Aceasta prevede norme care promovează concurența nedegradată pe piața internă și care îndepărtează obstacolele în calea funcționării adecvate a acesteia prin asigurarea unei protecții echivalente pe întregul cuprins al Uniunii pentru orice persoană care a suferit un astfel de prejudiciu.
- (2) Prezenta directivă prevede norme pentru coordonarea asigurării respectării normelor de concurență de către autoritățile în materie de concurență și asigurarea respectării normelor respective prin acțiunile în despăgubire introduse în fața instanțelor naționale.

Articolul 2

Definiții

În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

1. „încălcarea legislației în materie de concurență” înseamnă o încălcare a articolelor 101 sau 102 din TFUE sau a legislației naționale în materie de concurență;
2. „autorul încălcării” înseamnă o întreprindere sau o asociație de întreprinderi care a săvârșit o încălcare a legislației în materie de concurență;
3. „legislația națională în materie de concurență” înseamnă dispozițiile legislației naționale care urmăresc predominant același obiectiv ca articolele 101 și 102 din TFUE și care sunt aplicate aceleiași cauze și în paralel cu legislația Uniunii în materie de concurență în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1/2003, excluzând dispozițiile de drept național care impun sancțiuni penale persoanelor fizice, cu excepția cazului în care aceste sancțiuni penale constituie mijloacele de a asigura respectarea normelor de concurență aplicabile întreprinderilor;
4. „acțiune în despăgubire” înseamnă o acțiune în temeiul legislației naționale prin care o cerere de despăgubiri este adusă în fața unei instanțe naționale de către o parte care pretinde a fi prejudiciată sau de către o persoană care acționează în numele uneia sau mai multor părți care pretind a fi prejudiciate, în cazul în care legislația Uniunii sau legislația națională prevede această posibilitate, sau de către o persoană fizică sau juridică ce i-a succedat în drepturi părții care a pretins a fi fost prejudiciată, inclusiv persoana care a achiziționat drepturile litigioase;
5. „cerere de despăgubiri” înseamnă o cerere de despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență;
6. „parte prejudiciată” înseamnă o persoană care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență;

⁽¹⁾ JO C 369, 17.12.2011, p. 14.

7. „autoritate națională în materie de concurență” înseamnă o autoritate desemnată de un stat membru în conformitate cu articolul 35 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 ca fiind responsabilă cu aplicarea articolelor 101 și 102 din TFUE;
8. „autoritate în materie de concurență” înseamnă Comisia sau o autoritate națională în materie de concurență sau ambele, în funcție de context;
9. „instanță națională” înseamnă orice instanță judecătorească dintr-un stat membru în sensul articolului 267 din TFUE;
10. „instanță de control judiciar” înseamnă o instanță națională care are competență, prin căi de atac ordinare, de a exercita controlul judiciar asupra deciziilor unei autorități naționale în materie de concurență sau controlul judiciar asupra hotărârilor pronunțate privind deciziile respective, indiferent dacă instanța respectivă are competența de constatare a unei încălcări a legislației în materie de concurență;
11. „decizie de constatare a unei încălcări” înseamnă o decizie a unei autorități în materie de concurență sau a unei instanțe de control judiciar prin care se constată o încălcare a legislației în materie de concurență;
12. „decizie definitivă de constatare a unei încălcări” înseamnă o decizie de constatare a unei încălcări care nu poate sau nu mai poate fi contestată prin mijloace obișnuite;
13. „probă” înseamnă orice tip de mijloace de probă admisibile înaintea instanței naționale sesizate, în special înscrisuri și orice alte obiecte care conțin informații, indiferent de mediul de stocare a informației;
14. „cartel” înseamnă o înțelegere sau o practică concertată între doi sau mai mulți concurenți care urmărește coordonarea comportamentului concurențial al acestora pe piață sau influențarea parametrilor relevanți ai concurenței prin practici care includ, printre altele, fixarea sau coordonarea prețurilor de achiziție sau de vânzare sau a altor condiții comerciale, inclusiv în legătură cu drepturile de proprietate intelectuală, alocarea cotelor de producție sau de vânzare, împărțirea piețelor și a clienților, inclusiv manipularea procedurilor de cerere de oferte, restricționări ale importurilor sau exporturilor sau acțiuni anticoncurențiale împotriva altor concurenți;
15. „program de clemență” înseamnă un program privind aplicarea articolului 101 din TFUE sau a unei dispoziții corespunzătoare din legislația națională în baza căruia un participant la o înțelegere secretă de tip cartel, în mod independent de celelalte întreprinderi implicate în cartel, cooperează în cadrul unei investigații desfășurate de o autoritate în materie de concurență, furnizând în mod voluntar informații pe care le are acesta despre cartel și rolul său în cadrul cartelului, primind în schimb, printr-o decizie sau prin întreruperea procedurilor, imunitate la amenzi sau o reducere a cuantumului amenzilor care ar urma să fie impuse pentru implicarea sa în cartel;
16. „declarație de clemență” înseamnă informațiile sau înregistrările acestora furnizate în mod voluntar unei autorități în materie de concurență, în scris sau oral, de către o întreprindere sau o persoană fizică sau în numele acesteia, care prezintă cunoștințele întreprinderii sau ale persoanei fizice în cauză cu privire la un cartel și propriul rol în cadrul acestuia și care au fost redactate în mod specific pentru a fi înaintate autorității de concurență în vederea obținerii imunității la amendă sau a unei reduceri a cuantumului amenzii în cadrul unui program de clemență, neincluzând informațiile preexistente;
17. „informații preexistente” înseamnă probe care există indiferent de procedurile unei autorități în materie de concurență, indiferent dacă aceste informații se află sau nu în dosarul unei autorități în materie de concurență;
18. „propunere de încheiere a unei tranzacții” înseamnă informarea voluntară a unei autorități în materie de concurență de către o întreprindere sau în numele acesteia, care cuprinde recunoașterea, sau renunțarea la litigiul, de către întreprinderea în cauză cu privire la participarea sa la o încălcare a legislației în materie de concurență și asumarea responsabilității sale pentru încălcarea respectivă, informare redactată în mod specific pentru ca autoritatea în materie de concurență să poată aplica o procedură simplificată sau accelerată;
19. „beneficiar de imunitate” înseamnă o întreprindere sau o persoană fizică căreia i s-a acordat imunitate la amendă de către o autoritate în materie de concurență în cadrul unui program de clemență;
20. „suprapreț” înseamnă diferența dintre prețul plătit în realitate și prețul care ar fi prevalat în absența unei încălcări a legislației în materie de concurență;
21. „soluționare consensuală a litigiului” înseamnă orice mecanism care permite părților să ajungă la o soluționare extrajudiciară a unui litigiul privind o cerere de despăgubire;
22. „tranzacție consensuală” înseamnă un acord la care se ajunge în urma unei soluționări consensuale a litigiului;
23. „cumpărător direct” înseamnă o persoană fizică sau juridică care a achiziționat direct de la autorul încălcării produse sau servicii care au făcut obiectul unei încălcări a legislației în materie de concurență;
24. „cumpărător indirect” înseamnă o persoană fizică sau juridică care a achiziționat, nu în mod direct de la autorul încălcării, ci de la un cumpărător direct sau de la un cumpărător ulterior, produse sau servicii care au făcut obiectul unei încălcări a legislației în materie de concurență sau produse sau servicii rezultând din bunurile sau serviciile respective sau conținând astfel de bunuri sau servicii.

*Articolul 3***Dreptul la despăgubiri integrale**

- (1) Statele membre se asigură că orice persoană fizică sau juridică care a suferit un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență poate solicita și obține despăgubiri integrale pentru prejudiciul respectiv.
- (2) Despăgubirile integrale plasează persoanele care au suferit un prejudiciu în poziția în care s-ar fi aflat dacă încălcarea legislației în materie de concurență nu ar fi fost săvârșită. Prin urmare, acestea includ dreptul la despăgubiri pentru pierderea efectivă și pentru pierderea de profit plus plata dobânzii.
- (3) Despăgubirea integrală în temeiul prezentei directive nu conduce la o despăgubire excesivă, indiferent dacă despăgubirea integrală se produce în urma unor despăgubiri punitive, multiple sau de altă natură.

*Articolul 4***Principiile eficacității și echivalenței**

În conformitate cu principiul eficacității, statele membre se asigură că toate normele și procedurile naționale referitoare la exercitarea cererilor de despăgubiri sunt concepute și aplicate astfel încât să nu facă practic imposibilă sau deosebit de dificilă exercitarea dreptului la despăgubiri integrale conferit la nivelul Uniunii pentru un prejudiciu cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență. În conformitate cu principiul echivalenței, normele sau procedurile naționale referitoare la acțiunile în despăgubire întemeiate pe încălcări ale articolelor 101 sau 102 din TFUE nu sunt mai puțin favorabile pentru părțile care pretind a fi prejudiciate decât cele care reglementează acțiunile similare în despăgubire care rezultă din încălcări ale legislației naționale.

CAPITOLUL II

DIVULGAREA PROBELOR*Articolul 5***Divulgarea probelor**

- (1) Statele membre se asigură că, în cadrul procedurilor dintr-o acțiune în despăgubire din Uniune la cererea unui reclamant care a prezentat o justificare întemeiată conținând faptele și mijloacele de probă disponibile în mod rezonabil și suficiente pentru a dovedi caracterul plauzibil al cererii sale de despăgubiri, instanțele naționale pot dispune divulgarea de către pârât sau de către un terț a probelor relevante pe care le controlează, sub rezerva condițiilor prevăzute în prezentul capitol. Statele membre se asigură că instanțele naționale pot, la cererea pârâtului, dispune divulgarea de probe relevante de către reclamant sau de către un terț.

Prezentul alineat nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor pe care instanțele naționale le au în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1206/2001.

- (2) Statele membre se asigură că instanțele naționale sunt în măsură să dispună divulgarea unor elemente specificate de probă sau a unor categorii relevante de probe delimitate în motivare pe cât de precis și de strict posibil, pe baza unor elemente de fapt disponibile în mod rezonabil.
- (3) Statele membre se asigură că instanțele naționale limitează divulgarea probelor la ceea ce este proporțional. La stabilirea proporționalității divulgării solicitate de către o parte, instanțele naționale iau în considerare interesele legitime ale tuturor părților și terților vizați. În special, acestea iau în considerare:
 - (a) măsura în care cererea sau apărarea este susținută cu fapte și probe disponibile care să justifice cererea de divulgare de probe;
 - (b) amploarea și costul divulgării, în special pentru eventualii terți implicați, inclusiv pentru a evita căutarea de informații nespecifice, care este puțin probabil să fie relevantă pentru părțile în procedură;
 - (c) dacă probele a căror divulgare se cere conțin informații confidențiale, în special informații privind eventuali terți, precum și ce mecanisme sunt disponibile pentru protecția unor astfel de informații confidențiale.
- (4) Statele membre se asigură că instanțele naționale au competența de a dispune divulgarea de probe care conțin informații confidențiale atunci când le consideră relevante pentru acțiunile în despăgubire. Statele membre se asigură că, atunci când dispun divulgarea de astfel de informații, instanțele naționale au la dispoziție măsuri efective de protecție a acestor informații.

- (5) Interesul pe care întreprinderile îl au de a evita acțiunile în despăgubire ca urmare a unei încălcări a legislației în materie de concurență nu constituie un interes care să asigure acordarea de protecție.
- (6) Statele membre se asigură că secretul profesional aplicabil în temeiul legislației Uniunii sau al legislației naționale este pe deplin respectat atunci când instanțele naționale dispun divulgarea de probe.
- (7) Statele membre se asigură că persoanelor cărora li se solicită divulgarea li se oferă posibilitatea de a fi audiate înainte ca o instanță națională să dispună divulgarea în temeiul prezentului articol.
- (8) Fără a aduce atingere alineatelor (4) și (7) și articolului 6, prezentul articol nu împiedică statele membre să mențină sau să introducă norme care ar conduce la o divulgare mai amplă a probelor.

Articolul 6

Divulgarea de probe incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență

- (1) Statele membre se asigură că, în scopul acțiunilor în despăgubire, atunci când instanțele naționale dispun divulgarea de probe incluse în dosarul unei autorități în materie de concurență, se aplică prezentul articol, în plus față de articolul 5.
- (2) Prezentul articol nu aduce atingere normelor și practicilor privind accesul public la documente în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1049/2001.
- (3) Prezentul articol nu aduce atingere normelor și practicilor care se întemeiază pe legislația Uniunii sau legislația națională privind protecția documentelor interne ale autorităților în materie de concurență și a corespondenței dintre autoritățile în materie de concurență.
- (4) La evaluarea, în conformitate cu articolul 5 alineatul (3), a proporționalității unui ordin de divulgare de informații, instanțele naționale examinează, de asemenea, următoarele:
- (a) dacă cererea a fost formulată în mod specific în ceea ce privește natura, obiectul sau conținutul documentelor transmise unei autorități în materie de concurență sau păstrate în dosarul respectivei autorități în materie de concurență și nu a fost o cerere nespecifică privind documente transmise unei autorități în materie de concurență;
 - (b) dacă partea care solicită divulgarea realizează acest lucru în ceea ce privește o acțiune în despăgubire în fața unei instanțe naționale; și
 - (c) în legătură cu alineatele (5) și (10) sau la cererea unei autorități în materie de concurență în conformitate cu alineatul (11), necesitatea de a garanta eficacitatea asigurării respectării legislației în materie de concurență la nivel public.
- (5) Instanțele naționale pot dispune divulgarea următoarelor categorii de probe numai după ce autoritatea în materie de concurență, prin adoptarea unei decizii sau într-un alt mod, și-a încheiat procedurile:
- (a) informații care au fost pregătite de o persoană fizică sau juridică în mod specific în cadrul procedurilor desfășurate de o autoritate în materie de concurență;
 - (b) informații pe care autoritatea în materie de concurență le-a redactat și le-a transmis părților în cursul procedurilor sale; și
 - (c) propunerile de încheiere a unei tranzacții care au fost retrase.
- (6) Statele membre se asigură că, în scopul acțiunilor în despăgubire, instanțele naționale nu pot dispune, în niciun moment, ca o parte în proces sau un terț să divulge oricare dintre următoarele categorii de probe:
- (a) declarațiile de clemență; și
 - (b) propunerile de încheiere a unei tranzacții.
- (7) Reclamanții pot prezenta o cerere motivată pentru accesul unei instanțe naționale la probele menționate la alineatul (6) literele (a) sau (b) cu scopul exclusiv de a se asigura asupra conformității conținutului lor cu definițiile prevăzute la articolul 2 punctele 16 și 18. În cadrul evaluării respective, instanțele naționale pot solicita asistență numai de la autoritatea în materie de concurență competentă. Autorii probelor respective pot avea, de asemenea, posibilitatea de a fi audiați. În orice caz, instanța națională nu oferă celorlalte părți sau unor terți accesul la probele respective.
- (8) În cazul în care doar o parte din probele cerute intră sub incidența alineatului (6), cealaltă parte a probelor se divulgă în conformitate cu alineatele relevante din prezentul articol, în funcție de categoria în care se încadrează.

(9) Divulgarea de probe de la dosarul unei autorități în materie de concurență care nu se încadrează în niciuna dintre categoriile enumerate în prezentul articol poate fi dispusă în cadrul acțiunilor în despăgubire în orice moment, fără a aduce atingere prezentului articol.

(10) Statele membre se asigură că instanțele naționale solicită unei autorități în materie de concurență divulgarea de probe aflate în dosarele acestora numai în cazul în care nicio parte sau niciun terț nu poate în mod rezonabil să furnizeze probele solicitate.

(11) În măsura în care o autoritate în materie de concurență este dispusă să își exprime punctul de vedere privind proporționalitatea cererilor de divulgare, aceasta poate prezenta din oficiu observații în fața instanței naționale căreia i-a fost prezentată o cerere de divulgare.

Articolul 7

Limitări privind utilizarea probelor obținute exclusiv prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență

(1) Statele membre se asigură că probele din categoriile enumerate la articolul 6 alineatul (6) și care sunt obținute de către o persoană fizică sau juridică exclusiv prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență fie sunt considerate inadmisibile în cadrul acțiunilor în despăgubire, fie sunt protejate în alt fel în temeiul normelor naționale aplicabile pentru a se asigura că limitările privind divulgarea de probe prevăzute la articolul 6 produc efecte depline.

(2) Până când o autoritate de concurență și-a încheiat procedurile prin adoptarea unei decizii sau într-un alt mod, statele membre se asigură că probele din categoriile enumerate la articolul 6 alineatul (5) și care sunt obținute de către o persoană fizică sau juridică exclusiv prin accesul la dosarul respectivei autorități în materie de concurență fie sunt considerate inadmisibile în cadrul acțiunilor în despăgubire, fie sunt protejate în alt fel în temeiul normelor naționale aplicabile pentru a se asigura că limitările privind divulgarea de probe prevăzute la articolul 6 produc efecte depline.

(3) Statele membre se asigură că probele obținute de către o persoană fizică sau juridică exclusiv prin accesul la dosarul unei autorități în materie de concurență și care nu intră sub incidența alineatului (1) sau (2) pot fi utilizate în cadrul unei acțiuni în despăgubire numai de către persoana respectivă sau de către o persoană fizică sau juridică ce a succedat în drepturi persoanei respective, inclusiv o persoană care a achiziționat drepturile litigioase ale persoanei respective.

Articolul 8

Sanctiuni

(1) Statele membre se asigură că instanțele naționale pot impune în mod eficace sancțiuni părților, terților și reprezentanților legali ai acestora în oricare din următoarele cazuri:

- (a) nerespectarea sau refuzul de respectare de către aceștia a unui ordin de divulgare emis de o instanță națională;
- (b) distrugere a probelor relevante de către aceștia;
- (c) nerespectarea sau refuzul de respectare de către aceștia a obligațiilor impuse printr-un ordin de protecție a informațiilor confidențiale emis de o instanță națională;
- (d) încălcare de către aceștia a limitărilor privind utilizarea probelor prevăzute în prezentul capitol.

(2) Statele membre se asigură că sancțiunile care pot fi impuse de instanțele naționale sunt eficiente, proporționale și disuasive. Sancțiunile pe care le pot impune instanțele naționale includ, în ceea ce privește comportamentul unei părți în cadrul procedurilor aferente unei acțiuni în despăgubire, posibilitatea de a trage concluzii defavorabile, cum ar fi prezumarea că aspectul relevant a fost probat sau respingerea cererilor și apărărilor în întregime sau în parte, precum și posibilitatea de a dispune plata cheltuielilor de judecată.

CAPITOLUL III

EFFECTUL DECIZIILOR NAȚIONALE, TERMENE DE PRESCRIPTIE, RĂSPUNDEREA ÎN SOLIDAR

Articolul 9

Efectul deciziilor naționale

(1) Statele membre se asigură că o încălcare a legislației în materie de concurență constatată printr-o decizie definitivă a unei autorități naționale în materie de concurență sau a unei instanțe de control judiciar se consideră a fi stabilită în mod irefutabil în scopul unei acțiuni în despăgubire introduse în fața instanțelor lor naționale în temeiul articolului 101 sau al articolului 102 din TFUE sau în temeiul legislației naționale în materie de concurență.

(2) Statele membre se asigură că o decizie definitivă menționată la alineatul (1) pronunțată într-un alt stat membru poate fi prezentată, în conformitate cu legislația națională, în fața instanțelor lor naționale cel puțin drept probă *prima facie* a faptului că a avut loc o încălcare a legislației în materie de concurență și, după caz, poate fi evaluată împreună cu orice alte probe introduse de părți.

(3) Prezentul articol nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor instanțelor naționale prevăzute la articolul 267 din TFUE.

Articolul 10

Termene de prescripție

(1) Statele membre, în conformitate cu prezentul articol, prevăd norme aplicabile termenelor de prescripție pentru introducerea acțiunilor în despăgubire. Normele stabilesc când începe să curgă termenul de prescripție, care este durata acestuia și circumstanțele în care termenul de prescripție se întrerupe sau se suspendă.

(2) Termenele de prescripție nu încep să curgă înainte de încetarea încălcării legislației în materie de concurență și înainte ca reclamantul să fi cunoscut sau să fi trebuit în mod rezonabil să fi cunoscut:

- (a) comportamentul adoptat și faptul că acesta constituie o încălcare a legislației în materie de concurență;
- (b) faptul că încălcarea legislației în materie de concurență i-a adus un prejudiciu; și
- (c) identitatea autorului încălcării.

(3) Statele membre se asigură că termenele de prescripție pentru introducerea unei acțiuni în despăgubire sunt de cel puțin cinci ani.

(4) Statele membre se asigură că un termen de prescripție este suspendat sau, în funcție de legislația națională, întrerupt, în cazul în care o autoritate în materie de concurență desfășoară acțiuni în scopul investigației sau proceduri cu privire la o încălcare a legislației în materie de concurență la care se referă acțiunea în despăgubire. Suspendarea începează cel mai devreme la un an după ce decizia de constatare a încălcării rămâne definitivă sau după ce procedurile începează în alt mod.

Articolul 11

Răspunderea în solidar

(1) Statele membre se asigură că întreprinderile care au încălcat legislația în materie de concurență printr-un comportament comun sunt răspunzătoare în solidar pentru prejudiciul cauzat de încălcarea legislației în materie de concurență, acest lucru având drept efect faptul că fiecare dintre întreprinderile respective are obligația de despăgubire integrală a prejudiciului, iar partea prejudiciată are dreptul de a solicita despăgubiri integrale de la oricare dintre acestea până când este despăgubită integral.

(2) Prin derogare de la alineatul (1), statele membre se asigură că, fără a aduce atingere dreptului la despăgubiri integrale, astfel cum este prevăzut la articolul 3, în cazul în care autorul încălcării este o întreprindere mică sau mijlocie (IMM) în sensul definiției din Recomandarea 2003/361/CE a Comisiei ⁽¹⁾, acesta este responsabil numai față de cumpărătorii săi direcți și indirecti în cazul în care:

- (a) cota sa de piață de pe piața relevantă a fost mai mică de 5 % în orice moment de pe durata încălcării legislației în materie de concurență; și
 - (b) aplicarea normelor obișnuite de răspundere în solidar ar periclita iremediabil viabilitatea sa economică și ar atrage pierderea totală a valorii activelor sale.
- (3) Derogarea prevăzută la alineatul (2) nu se aplică în cazul în care:
- (a) IMM-ul a avut un rol principal în comiterea încălcării legislației în materie de concurență sau a impus altor întreprinderi să ia parte la încălcarea respectivă; sau
 - (b) s-a constatat anterior încălcarea de către IMM a legislației în materie de concurență.

(4) Prin derogare de la alineatul (1), statele membre se asigură că un beneficiar de imunitate este răspunzător în solidar:

- (a) față de cumpărătorii sau furnizorii săi direcți și indirecti; și
- (b) față de alte părți prejudiciate numai în cazul în care nu se poate obține despăgubirea integrală de la celelalte întreprinderi care au fost implicate în aceeași încălcare a legislației în materie de concurență.

Statele membre se asigură că orice termen de prescripție aplicabil cazurilor prevăzute la prezentul alineat este rezonabil și suficient pentru a permite părților prejudiciate să introducă astfel de acțiuni.

⁽¹⁾ Recomandarea 2003/361/CE a Comisiei din 6 mai 2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (JO L 124, 20.5.2003, p. 36).

(5) Statele membre se asigură că un autor al unei încălcări poate recupera o contribuție din partea oricărui alt autor al încălcării, al cărei quantum este stabilit având în vedere răspunderea lor relativă pentru prejudiciul cauzat de încălcarea legislației în materie de concurență. Quantumul contribuției unui autor al încălcării careia i s-a acordat imunitate la amendă în cadrul unui program de clemență nu depășește quantumul prejudiciului cauzat de aceasta cumpărătorilor sau furnizorilor proprii direcți sau indirecti.

(6) Statele membre se asigură că, în cazul în care încălcarea legislației în materie de concurență a cauzat prejudicii altor părți decât cumpărătorilor sau furnizorilor proprii direcți sau indirecti ai autorilor încălcării, quantumul oricărei contribuții din partea unui beneficiar de imunitate către alți autori ai încălcării este stabilit având în vedere răspunderea sa relativă pentru prejudiciul respectiv.

CAPITOLUL IV

TRANSFERUL SUPRAPREȚURILOR

Articolul 12

Transferul supraprețurilor și dreptul la despăgubiri integrale

(1) Pentru a asigura deplina eficacitate a dreptului la despăgubiri integrale, astfel cum este prevăzut la articolul 3, statele membre se asigură că, în conformitate cu normele stabilite în prezentul capitol, oricine a suferit un prejudiciu poate solicita despăgubiri, indiferent dacă este un cumpărător direct sau indirect al autorului încălcării, și că sunt evitate despăgubirile care depășesc prejudiciul cauzat reclamantului de încălcarea legislației în materie de concurență, precum și absența răspunderii autorului încălcării.

(2) Pentru a se evita despăgubirea excesivă, statele membre stabilesc normele de procedură adecvate pentru a se asigura că despăgubirile pentru pierderea efectivă, la orice nivel al lanțului de aprovizionare, nu depășesc prejudiciul sub formă de suprapreț cauzat la acel nivel.

(3) Prezentul capitol nu aduce atingere dreptului unei părți prejudiciate de a solicita și de a obține despăgubiri pentru pierderea de profit cauzată de transferul parțial sau integral al supraprețului.

(4) Statele membre se asigură că normele prevăzute în prezentul capitol se aplică în mod corespunzător atunci când încălcarea legislației în materie de concurență se produce la nivelul aprovizionării autorului încălcării.

(5) Statele membre se asigură că instanțele naționale au competența de a estima, în conformitate cu procedurile naționale, cota din orice suprapreț care a fost transferată.

Articolul 13

Invocarea transferului în apărare

Statele membre se asigură că pârâțul într-o acțiune în despăgubire poate invoca în apărarea sa împotriva unei cereri de despăgubiri faptul că reclamantul a transferat integral sau parțial supraprețul rezultat din încălcarea legislației în materie de concurență. Sarcina probei privind transferul supraprețului revine pârâțului, care poate solicita în mod rezonabil divulgarea de informații din partea reclamantului sau din partea terților.

Articolul 14

Cumpărătorii indirecti

(1) Statele membre se asigură că, atunci când într-o acțiune în despăgubire existența unei cereri de despăgubiri sau quantumul despăgubirilor care trebuie acordate depinde de faptul dacă un suprapreț a fost transferat reclamantului sau de măsura în care un suprapreț a fost transferat reclamantului, luând în considerare practica comercială potrivit căreia creșterile de prețuri sunt transferate în aval de-a lungul lanțului de aprovizionare, sarcina probei pentru a dovedi existența și amploarea unui astfel de transfer revine reclamantului, care poate solicita în mod rezonabil divulgarea de informații din partea pârâțului sau din partea terților.

(2) În situația menționată la alineatul (1), cumpărătorul indirect se consideră că a dovedit existența transferului asupra sa atunci când acesta a arătat că:

- (a) pârâțul a săvârșit o încălcare a legislației în materie de concurență;
- (b) încălcarea legislației în materie de concurență a avut ca rezultat un suprapreț pentru cumpărătorul direct al pârâțului; și
- (c) a achiziționat bunurile sau serviciile care au făcut obiectul încălcării legislației în materie de concurență sau a achiziționat bunuri sau servicii rezultând din respectivele bunuri sau servicii ori conținând respectivele bunuri sau servicii.

Prezentul alineat nu se aplică în cazul în care pârâtul poate demonstra în mod credibil și convingător pentru instanță că supraprețul nu a fost transferat sau nu a fost transferat integral cumpărătorului indirect.

Articolul 15

Acțiuni în despăgubire introduse de reclamanți de la niveluri diferite ale lanțului de aprovizionare

(1) Pentru a se evita ca acțiunile în despăgubire din partea unor reclamanți de la niveluri diferite ale lanțului de aprovizionare să ducă la o răspundere multiplă sau la absența răspunderii autorului încălcării, statele membre se asigură că, în evaluarea îndeplinirii cerințelor privind sarcina probei rezultate din aplicarea articolelor 13 și 14, instanțele naționale sesizate cu privire la o acțiune în despăgubire sunt în măsură, prin mijloacele disponibile în temeiul legislației naționale sau a Uniunii, să ia în considerare în mod corespunzător oricare dintre următoarele:

- (a) acțiunile în despăgubire care sunt legate de aceeași încălcare a legislației în materie de concurență, dar sunt introduse de reclamanți de la alte niveluri ale lanțului de aprovizionare;
- (b) hotărârile pronunțate în acțiunile în despăgubire astfel cum sunt menționate la litera (a);
- (c) informațiile relevante care aparțin domeniului public și care rezultă din cazuri de asigurare a respectării legislației în materie de concurență la nivel public.

(2) Prezentul articol nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor instanțelor naționale prevăzute la articolul 30 din Regulamentul (UE) nr. 1215/2012.

Articolul 16

Orientări pentru instanțele naționale

Comisia emite orientări pentru instanțele naționale cu privire la modalitatea de estimare a cotei din suprapreț transferate cumpărătorului indirect.

CAPITOLUL V

CUANTIFICAREA PREJUDICIULUI

Articolul 17

Cuantificarea prejudiciului

(1) Statele membre se asigură că nici sarcina probei și nici standardul probatoriu necesare pentru cuantificarea prejudiciului nu fac practic imposibilă sau excesiv de dificilă exercitarea dreptului la despăgubire. Statele membre se asigură că instanțele naționale sunt abilitate, în conformitate cu procedurile naționale, pentru a estima cuantumul prejudiciului în cazul în care se constată că un reclamant a suferit un prejudiciu, dar cuantificarea exactă, pe baza elementelor de probă disponibile, a prejudiciului suferit este practic imposibilă sau excesiv de dificilă.

(2) Se presupune că încălcările sub forma unor carteli provoacă prejudicii. Autorul încălcării are dreptul de a răsturna o astfel de prezumție.

(3) Statele membre se asigură că, în cadrul unei proceduri referitoare la o acțiune în despăgubire, o autoritate națională în materie de concurență poate, la cererea unei instanțe naționale, să acorde asistență respectivei instanțe naționale în vederea determinării cuantumului despăgubirilor, dacă autoritatea națională în materie de concurență respectivă consideră adecvată această asistență.

CAPITOLUL VI

SOLUȚIONAREA CONSENSUALĂ A LITIGIILOR

Articolul 18

Efectul suspensiv al soluționării consensuale a litigiilor

(1) Statele membre se asigură că termenul de prescripție pentru introducerea unei acțiuni în despăgubire este suspendat pe durata procesului de soluționare consensuală a litigiului. Suspendarea termenului de prescripție se aplică numai cu privire la părțile care sunt sau au fost implicate sau reprezentate în soluționarea consensuală a litigiului.

(2) Fără a aduce atingere dispozițiilor legislației naționale în materie de arbitraj, statele membre se asigură că instanțele naționale sesizate cu privire la o acțiune în despăgubire își pot suspenda procedurile pentru maximum doi ani atunci când părțile din cadrul procedurilor respective sunt implicate în soluționarea consensuală a litigiului privind cererea vizată de acțiunea în despăgubire respectivă.

(3) O autoritate de concurență poate considera că despăgubirile plătite în urma unei tranzacții consensuale și înainte de decizia sa de aplicare a unei amenzi constituie un factor atenuant.

Articolul 19

Efectul tranzacțiilor consensuale asupra acțiunilor în despăgubire ulterioare

(1) Statele membre se asigură că, în urma unei tranzacții consensuale, cererea părții prejudiciate care a încheiat tranzacția este redusă cu cota din prejudiciul cauzat acesteia de către coautorul încălcării legislației în materie de concurență cu care a încheiat tranzacția.

(2) Partea restantă din cererea părții prejudiciate care a încheiat tranzacția poate fi pretinsă numai coautorilor încălcării care nu au încheiat tranzacția. Coautorii încălcării care nu au încheiat tranzacția nu ar trebui să poată recupera o contribuție pentru partea restantă din cererea părții prejudiciate din partea coautorului încălcării care a încheiat tranzacția.

(3) Prin derogare de la alineatul (2), statele membre se asigură că, în cazul în care coautorii încălcării care nu au încheiat o tranzacție nu pot plăti despăgubirile care corespund părții restante a cererii din partea părții prejudiciate care a încheiat tranzacția, partea prejudiciată care a încheiat tranzacția poate pretinde partea restantă din cerere coautorului încălcării care a încheiat tranzacția.

Derogarea menționată la primul paragraf poate fi exclusă în mod expres prin acordul de tranzacție consensuală.

(4) La determinarea cuantumului contribuției pe care un coautor al încălcării îl poate recupera de la oricare alt coautor al încălcării în conformitate cu partea de răspundere care revine fiecăruia pentru prejudiciul adus de încălcarea legislației în materie de concurență, instanțele naționale țin cont în mod corespunzător de orice despăgubiri plătite în temeiul unei tranzacții consensuale în care este implicat coautorul încălcării relevant.

CAPITOLUL VII

DISPOZIȚII FINALE

Articolul 20

Reexaminare

(1) Comisia reexaminează prezenta directivă și prezintă un raport în această privință Parlamentului European și Consiliului până la 27 decembrie 2020.

(2) Raportul menționat la alineatul (1) include, printre altele, informații cu privire la toate aspectele următoare:

- (a) impactul posibil al constrângerilor financiare care decurg din plata amenzilor impuse de o autoritate în materie de concurență pentru o încălcare a legislației în materie de concurență asupra posibilității părților prejudiciate de a obține despăgubiri integrale pentru prejudiciul cauzat de respectiva încălcare a legislației în materie de concurență;
- (b) măsura în care reclamanții care solicită despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de o încălcare a legislației în materie de concurență, astfel cum au fost stabilite printr-o decizie de constatare a unei încălcări adoptată de o autoritate în materie de concurență dintr-un stat membru, pot să demonstreze producerea unei astfel de încălcări a legislației în materie de concurență în fața instanței naționale a unui alt stat membru;
- (c) măsura în care despăgubirile pentru pierderea efectivă au depășit prejudiciul sub formă de suprapreț cauzat de încălcarea legislației în materie de concurență sau suferit la orice nivel al lanțului de aprovizionare.

(3) Dacă este cazul, raportul menționat la alineatul (1) este însoțit de o propunere legislativă.

Articolul 21

Transpunere

(1) Statele membre asigură intrarea în vigoare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative necesare pentru a se conforma prezentei directive până la 27 decembrie 2016. Statele membre comunică fără întârziere Comisiei textul respectivelor dispoziții.

Atunci când statele membre adoptă măsurile menționate, acestea cuprind o trimitere la prezenta directivă sau sunt însoțite de o astfel de trimitere la data publicării lor oficiale. Statele membre stabilesc modalitatea de efectuare a acestei trimiteri.

(2) Comisiei îi sunt comunicate de către statele membre textele principalelor dispoziții de drept intern pe care le adoptă în domeniul reglementat de prezenta directivă.

*Articolul 22***Aplicarea în timp**

(1) Statele membre se asigură că măsurile naționale adoptate în temeiul articolului 21 în vederea asigurării conformității cu dispozițiile de drept material din prezenta directivă nu se aplică retroactiv.

(2) Statele membre se asigură că orice măsuri naționale adoptate în temeiul articolului 21, în afara celor menționate la alineatul (1), nu se aplică acțiunilor în despăgubire cu privire la care o instanță națională a fost sesizată înainte de 26 decembrie 2014.

*Articolul 23***Intrarea în vigoare**

Prezenta directivă intră în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

*Articolul 24***Destinatari**

Prezenta directivă se adresează statelor membre.

Adoptată la Strasbourg, 26 noiembrie 2014.

Pentru Parlamentul European
Președintele
M. SCHULZ

Pentru Consiliu
Președintele
S. GOZI
